

Programma huisconcert Apeldoorn 30.08.2017

In het programma staat 'De Schilderijtentoonstelling' van de Russische componist Modest Moessorgsky (1839-1881) centraal. Moessorgsky schreef het werk, bestaande uit 16 stukken voor piano, na een bezoek in 1874 aan een herdenkingstentoonstelling met het werk van zijn vriend Viktor Hartmann, die dat jaar was overleden. Van de 16 delen hebben er 10 betrekking op de schilderijen. De andere zes delen zijn zogenaamde promenades, die dienen als leidmotief voor de wandeling tussen de schilderijen door. In 1922 is het werk door Maurice Ravel georkestreerd.

De musici van het Campana Consort hebben onder leiding van de Apeldoornse stadsbeiaardier Boudewijn Zwart gezamenlijk de pianoversie aangepast aan de bezetting van het ensemble. Niet eerder klonk het werk in een versie voor kamerbeiaard, piano, hobo en balalaika.

De musici spelen naast de Schilderijtentoonstelling ook nog Russische volksmuziek.

Over 'De Schilderijtentoonstelling' :

Promenade

De wandelingen tussen de schilderijen zijn gebaseerd op een Russisch thema, in modo russo. De promenade is als leidmotief gebruikt, geeft eenheid aan de serie losse stukken en is tussen een aantal stukken te horen, alsof de bezoeker ook werkelijk de tentoonstelling al wandelend bezoekt.

Gnomus

Een kreupele dwerg die grotesk loopt. De titel verwijst naar een tekening van een notenkraaker die uitgesneden is in de vorm van een dwerg. De noot wordt gekraakt in een kop met twee enorme kaken. De handvatten vormen zijn lange benen. De gnom heeft geen torso. De muziek is luguber, macaber met een slingerend ritme, dat de onhandige looppas van de gnom op de handvat-benen symboliseert.

Il vecchio castello

Een oud kasteel waar 's nachts een minstreel een lied zingt. De begeleiding is sober in monotone kwinten, en symboliseert de draailier van de minstreel.

Tuilerieën

De geluiden van de spelende kinderen klinken in de muziek door. Eerst hoort men de jongens, dan de meisjes. Het ritme suggereert hun voortdurende gekwebbel en spel.

Bydło

Het thema is hier de draaiende zware wielen van de Poolse ossenwagen. Een sterk geaccentueerde puls is hoorbaar in de muziek (naderbij komend en weer verdwijnend in de verte).

Ballet van de kuikens in de eierschalen

Eén van de opvallendste stukken: het kuikensballet. Hier hoor je de kuikens in de eierschalen een ballet uitvoeren. Dit deel heeft iets absurdistisch en komisch. De kuikengeluiden klinken met snelle en hoge voorslagjes voor staccato-akkoordjes.

Samuel Goldenberg en Schmuyle

Een ruzie tussen een rijke en een arme Poolse jood (de namen zijn fictief). Een parodiestuk, waarin Joodse en Poolse thema's hoorbaar zijn.

Limoges, het marktplein

In dit stuk zijn de webbelende marktvrouwen te horen op het marktplein van het Zuid-Franse stadje Limoges.

Catacombae (Sepulcrum Romanum)

De catacomben van Parijs worden verkend met een lamp. De Latijnse titel slaat op het feit dat in de Parijse catacomben ook Romeinse graven liggen en als typisch 'romantisch' ideaal wordt de oudheid zo opgeroepen met duistere thematiek.

Cum mortuis in lingua mortua

De skeletten worden aangesproken met de lingua mortua: met de dode taal. Dit is weer een stukje promenade, waarin de luisteraar namijmert over het vorige schilderij. Een lichteffect van hoge zachte tremolo-tonen omstraalt de donkere melodie.

De hut op kippenpoten (Baba-Yaga)

De hut van Baba-Yaga is een Russisch sprookje over een heks die in een hut op kippenpoten woont en die kinderen lokt om die op te eten. Het is in een "A-B-A"-vorm geschreven en gaat over in het slotdeel.

De grote poort van Kiev

Deze poort had Hartmann, behalve schilder ook architect, getekend voor een wedstrijd. Het is het langste werk in de cyclus en bevat de climax. De Grote Poort van Kiev was een architectonisch ontwerp van Hartmann, dat echter nooit is gerealiseerd: als de poort gebouwd zou worden, zou hij meteen verzakken. Moessorgsky verbeeldt een heilige processie met klaterende cimbalen en klokgelui. Naast het promenadethema verschijnen twee Russische kerkmelodieën. Het einde klinkt groots en vol en onderstreept de Russische trots.

Speciale gast

De jonge kunstenaar **Irma Zwart** uit Den Haag heeft zich door de Schilderijentoonstelling laten inspireren; zij maakte een tiental 'digitale schilderijen' die haar persoonlijke weergave zijn van wat zij bij de muziek en de onderwerpen voelt. Tijdens de uitvoering van de Schilderijentoonstelling, zullen haar digitale schilderijen getoond worden.

De musici

Het **Campana Consort** is opgericht door Apeldoorns stadsbeiaardier Boudewijn Zwart. Het ensemble trad in verschillende samenstellingen op in Nederland, Engeland, Duitsland, België, Frankrijk en Rusland. Steeds staat in de programmering het beiaardspel centraal (campana is het Italiaanse woord voor klok). Het ensemble bestaat vanavond uit Vladimir Skliarenko (hobo), Elena Lelchuck (piano), Alexander Paperny (balalaika) en Boudewijn Zwart (kamerbeiaard).

Laatstgenoemd instrument is een exacte kopie van het carillon in de toren, maar in plaats van bronzen klokken klinken klankstaven, die via pianohamertjes ten gehore worden gebracht. De musici spelen naast de Schilderijentoonstelling ook nog Russische volksmuziek.

tekst: Boudewijn Zwart